

Vedenjski znaki spolnega razvoja pri otroku*

BEHAVIORAL SIGNS OF THE SEXUAL DEVELOPMENT IN A CHILD.

The paper presents some aspects of the children's sexuality, above all the behavioral signs of the sexual development, influence of the parents on the formation of the child's relation to this relevant life function and a right evaluation of the child's behaviour concerning the above issue. The author points out that the individuality plays a considerable part in the sexual development of a child, even in its earliest youth. Responsibility, tolerance and understanding in treating the above problem are called on, since both the near past, as well as the present have failed to fully cope with this important task.

POVZETEK. V prispevku so opisani nekateri vidiki otroške spolnosti, predvsem vedenjski znaki spolnega razvoja, vpliv staršev na formiranje otrokovega odnosa do te važne življenjske funkcije in misli glede pravilne presoje otrokovega vedenja s tem v zvezi. Osnovni poudarek tega pregleda je ta, da se tudi v spolnosti kaže individualnost človeka, čeprav je še tako mlad, in da ga moramo tudi s tega stališča obravnavati odgovorno, strpno in blagohotno, posebno ker bližnja zgodovina pa tudi sedanjost ne dokazujeta, da bi bili ljudje nasploh kos tej pomembni nalogi.

Na razvoj spolnosti pri otroku je prvi opozoril Freud. Njegovo mnenje, da se razvoj spolnosti pri otroku ne začne šele s puberteto, temveč že v prvih letih življenja, je sprožilo plaz negodovanja, tako pri zdravnikih kot pri široki javnosti in starših. Pojem »seksualno« je razširil na celo vrsto prijetnih občutij, ki se pri otroku pojavljajo v sferi tako imenovanih erogenih con, ki pa ne zajemajo le področja genitalnih organov.

Freud je domneval, da spremljajo vsako stopnjo v razvoju spolnega nagona določene značilnosti v psihičnem reagiranju. Tako npr. spremlja oralni stadij odvisnost, pa tudi agresivnost, otroška trmoglavost in nagnjenje k uničevanju predmetov, ki otroka zanimajo; posebno pozornost je posvetil projekciji falične faze, ki ji je osnova poznani Ojdipov oz. Elektrin kompleks.

Če te nagonске težnje niso zadovoljene ali se jim otrok pretirano predaja, pride po Freudu do bolj ali manj trajne fiksacije nagona na določeni infantilni ravni, kar lahko zaustavi tudi emocijski razvoj osebnosti. Posledica tega zastoja je lahko razvoj nevroze ali celo psihoze ali pa se, po psihoanalitični koncepciji, določeni vzrok reagiranja vgradi v staro osebnostno strukturo.

V pozitivnem ozračju zadovoljevanja otrokovih potreb je spolnost del otrokovega osebnostnega razvoja. Zato imajo prav tisti, ki trdijo, da je spolnost sicer

* Seminarska naloga na podiplomskem tečaju iz psihoterapije — Centra za mentalno zdravje, Ljubljana, 14. 12. 1976. Mentor: prof. Meta Kramar, psiholog.

specifična kategorija, a zato ni izvzeta iz celotne biološke, socialne in psihološke eksistence otroka in odraslega.

Razvoj otroške spolnosti bomo prikazali z modelom oralne, analne, uretralne, latentne in genitalne faze spolnega razvoja. Opisano vedenje je značilno za otroke v naši kulturi, nikakor pa ga ne smemo pojmovati kot tog model, s katerim bi se praviloma moral ujemati vsak »normalen« otrok. Kajti vsak otrok izkazuje individualne razlike v dozorevanju in ima sebi lastno hitrost dozorevanja. Poskušala bom strniti mnenje psihoanalitikov, ki človeka poslušajo in mnenje behavioristov, ki človeka gledajo.

VEDENJSKI ZNAKI SPOLNEGA RAZVOJA PRI OTROKU V POSAMEZNIH FAZAH

Oralna faza (0—1 leta)

Prva otrokova prijetna občutja so po Freudu vezana na oralno sluznico, zato imenujemo to obdobje oralno fazo spolnega razvoja.

Brez dvoma sta ustna sluznica in ostali prebavni trakt pomembna pri zadovoljevanju otrokovega nagona po hranjenju in pri drugih prijetnih občutjih. Otrok uživa, ko sesa prste, čeprav pri tem sesanju ne dobiva hrane. Svoj interes za okolico veže na oralno regijo, saj da v usta vsak predmet, ki je dovolj majhen in ga doživlja na ta način. Ne smemo prezreti, da je tudi pri odraslem poljub, torej dotik z ustnicami navadno začetek erotičnega doživetja.

Prvo leto starosti

V prvem letu starosti otrok raziskuje svoje telo in odkrije pri tem tudi zunanje genitalije, se z njimi pogosto igra in doživlja ob tem ugodje. Ta igra je posebno prijetna za dečke. Pri dečkih nastopa tudi erekcija v spanju. Deklice doživljajo ugodje v času uriniranja, pri čemer se zadovoljno smehljajo in gledajo mamo. Pogosto mame že v prvem letu življenja otroku izrekajo moralne prepovedi. Kadar se otrok zadovoljno igra s svojimi genitalijami, ga često opozorijo: »To je grdo, tega se ne smeš dotikati«. Ta odnos okolja pušča neugodne posledice za kasnejši otrokov odnos do spolnosti.

Važno je, da otrok doživlja svoje prve instinktivne in kasneje tudi emocionalne izkušnje kot dovolj prijetne in je otroku zato treba omogočiti, da občuti to primarno zadovoljstvo.

Analna faza (od 2.—3. leta)

V drugem letu življenja se intenzivna prijetna občutja pojavljajo v zvezi z analno sluznico, zato imenujemo to obdobje spolnega razvoja analno obdobje.

Drugo leto starosti

V drugem letu starosti je čas intenzivnega navajanja na čistočo. Otrok doživlja defekacijo kot prijetno, ponosen je na svoje izločke, jih razkazuje, vonj in videz mu ne izzivata odpora. V tej starosti začno običajno starši intenzivno inducirati pri otroku odpor in sram do procesov ekskrecije in do spolnosti. Zato dobi tudi otrok občutek, da je uriniranje in defekacija nekaj, kar je pred drugimi

treba skriti. Za organe uriniranja in genitalije uporablja isto besedo (»pipica«, »lulek«). Otrok se rad slači do nagega. Vendar pogosto spozna, da starši niso zadovoljni z njegovim obnašanjem. Tako se nauči, da je treba goloto skriti pred drugimi in da se je treba golote sramovati.

Že v drugem letu življenja se pri dečkih lahko pojavlja erekcija, pri deklicah pa vzburjenje ob dotiku spolnih organov. Ni dokazov, da bi otrok to vzburjenje povezoval s seksualnostjo. Otrok namreč v zgodnjem otroštvu nima predstave o vlogi spolnih organov in obstoju dveh spolov.

V poltretjem letu otrok pozna svoj spol. Ve, da je deček kakor oče in da se razlikuje od deklic in matere. Ve, da imajo fantki in očetje določen spolni organ in da urinirajo stojé, medtem ko deklice in mame nimajo spolnega uda in ne urinirajo stojé. Če ga vprašamo po spolu, zanika nasprotnega (na vprašanje »ali si fantek ali punčka?« odgovori »nisem punčka«).

Tretje leto starosti

V tretjem letu starosti otrok razlikuje dečke in deklice po načinu oblačenja in česanja. Na enak način razlikuje odrasle po spolu in izraža to z besedno diferenciacijo (gospod, gospa, teta, stric).

Pojavljajo se razlike v zanimanju za igre in igrače. Dečki imajo večkrat radi dekliške igrače. Taki interesi dečkov staršem običajno niso po volji, ampak žele, da se njihov fantek razvija v »pravega moškega«. Svoje nezadovoljstvo pokažejo na ta način, da kratko malo ne kupujejo dekliških igrač. Značilne so za to obdobje igre, kjer en otrok nastopa kot dojenček, drugi pa kot oče ali mama. Če triletnega otroka vprašamo po spolu, nam odgovori pritrdilno (»fantek sem«). Rad gleda ali pa se dotika odraslih oseb, posebno materinih prsi. Deklice poskušajo urinirati stojé kot fantki. Pojavlja se zanimanje za poroke in dogajanja ob porokah. Predlaga poroko staršem ali drugim osebam. Meni, da se lahko poroči z osebo obeh spolov. V starosti treh let in pol se pri nekaterih otrocih pojavlja začasna navezanost na »prijatelja« nasprotnega spola. Začnejo se zanimati za dojenčke. Sprašujejo, od kod prihaja dojenček. Večina še ne razume odgovora matere, da dojenček raste v materinem trebuhu.

Urogenitalna faza (4., 5. in 6. leto)

Med četrtem in petim letom starosti se spolnost kaže predvsem na uretralnem področju. Večina otrok kaže v tej dobi močno izraženo radovednost in vedoželjnost. Ta vedoželjnost je zainteresirana najprej za njegovo lastno telo.

Četrto leto starosti

V tej starosti je veliko zanimanja za popek. V stiski sega z rokami h genitalijam in lahko čuti potrebo po uriniranju. Pogostne so igre z razkazovanjem genitalij in uriniranjem vpricho drugih otrok. Sestavlja besedne igre o defekaciji, povezane z zmerjanjem in vezane na to funkcijo. Pri opravljanju potrebe često želi biti sam, vendar pa ga zanima, kako opravljajo to drugi. Verjame, da raste dojenček v materinem trebuhu ali pa, da je kupljen.

Peto leto starosti

V petem letu starosti je seznanjen z razlikami med spoloma. Spolne igre in razkazovanje genitalij se umikajo vse večji sramežljivosti. Če se te igre še pojavljajo, se dogajajo skrivaj, tako da jih odrasli ne bi videli. Mnogi si želijo dojenčka v družino. Nekateri otroci se radi pogovarjajo, kako je bilo, ko so bili sami v materinem trebuhu, in kako bo, ko bodo sami imeli dojenčka. Zadovoljiv in razumljiv mu je odgovor, da pride otrok iz materinega trebuha. Opazi spolne organe slečenih odraslih in se zanima, zakaj npr. oče nima prsi.

Šesto leto starosti

Okrog šestega leta se pojavi močno zanimanje za spolne razlike. S tem v zvezi zastavlja otrok številna vprašanja. Odgovore na svoja vprašanja poskuša najti z medsebojnim opazovanjem otrok in odraslih oseb nasprotnega spola. Ta opazovanja so pogosto v zvezi z igrami, kjer si otroci pokažejo genitalije, npr. v okviru igre »bolnik« — »zdravnik«. Za vlogo zdravnika so zelo zanimivi pregledi zadnjice in genitalij ali pa merjenje temperature v rektumu. Otroci se tudi radi obmetavajo z imeni, ki so v zvezi z defekacijo. Dečki se zanimajo za majhne deklice. V tej starosti si vsi otroci želijo poroke z osebo nasprotnega spola, pogosto z očetom ali materjo. Če šestletni otrok slučajno sliši pri starejših otrocih kaj o spolnih odnosih, ga to lahko vznemiri in o tem sprašuje mater. Zanima se za izvor dojenčka, za nosečnost in porod. Otroka zanima celó, ali mater boli, ko se otrok poraja. Nekatere otroke zanima, kako se dojenček »začne«. Večina si želi dojenčkov v družino in če družina že dobi dojenčka, ga tak šestletni otrok varuje in neguje.

Obdobje latence

Obdobje med sedmim letom in puberteto imenujejo nekateri obdobje poznega otroštva.

Otrok se manj zanima za anatomske razlike med spoloma in za spolnost. Med dečki in deklicami so izrazite razlike v vedenju, ki je značilno bodisi za žensko ali moško vlogo. Pojavljajo se prve močne in dolgotrajne ljubezni med fantki in deklicami. »Zaljubljenici« sanjarijo o poroki in skupnem življenju.

Sedmo leto starosti

Pri sedmih letih je seksualna vloga običajno že utrjena, nekoliko bolj zgodaj pri deklicah, ki v tem času rade nasprotujejo striženju. To je čas, ko deklice kažejo posebno intenzivno željo, da bi pestovale dojenčka. Če dobijo v družino dojenčka, ga otrok opazuje, kako sesa in z začudenjem sprašuje »Ali sem to delal(a) tudi jaz, pa, mama in očka, ali sta to delala tudi vidva«? Zadovoljen je tudi s pojasnilom, da dojenček zraste iz dveh semen: očetovega in materinega. Marsikateri sprašujejo tudi o podrobnostih pri porodu.

Osmo leto starosti

Pri osmih letih postane otrokovo zanimanje za očetovo funkcijo ob oploditvi pristnejše. Bolj si je na jasnem o zakonskih odnosih in morda tudi občutljivejši za ljubosumne reakcije. Fantje opazijo, da so nekatera dekleta čedna in

obratno. Pri igrah se spontano ločijo po spolih. Dekleta prično spraševati o menstruaciji. Razumejo počasno rast dojenčka v materinem trebuhu in v zvezi s tem spremembe na materi.

Deveto leto starosti

Pri devetih letih ima otrok že mnogo znanja in informacij o spolnem razvoju. Informacije je dobil od staršev, iz filmov, časopisov, večinoma pa od starejših otrok. Otroci na vasi imajo možnost opazovati spolno življenje živali, opažanja, ki mu dopolnjujejo znanje o spolnih odnosih. S svojimi vrstniki se veliko pogovarjajo o spolnosti in v zvezi s tem tudi veliko preklinjajo. Snov takega pogovora je tudi vprašanje: »Ali imam jaz lahko dojenčka?« Hkrati pa je otrok tudi sramežljiv, da ne želi, da bi ga starši nasprotnega spola videli nagega.

Deseto leto starosti

Okrog desetega leta so mnogi otroci že sodelovali pri spolnih igrah. Večina deklic je že slišala o menstruaciji. Zanimajo se za očetovo vlogo pri reprodukciji in kažejo že nekaj zanimanja za dečke.

Dečki v glavnem ne sprašujejo veliko o spolnih vprašanjih. Zanima jih, kako oče »vseje seme« in nekateri so mnenja, da je to težko.

Oboji pa domov prinašajo šale, ki so jih slišali, in zahtevajo ustrezno razlago. Deklice kažejo zgodnejše zanimanje za spolnost kakor dečki. Njihova vprašanja so obsežnejša in manj odvisna od informacij, ki so jih zbrali od drugih otrok. Je pa nekaj otrok obeh spolov, ki jih vprašanja spolnosti ne zanimajo vse dotlej, dokler ne dozore.

ADOLESCENCA — PUBERTETA

Beseda »adolescenca« izhaja iz latinske besede »adulesco« — ristem, do-
raščam, dozorevam in dozorim.

Beseda »puberteta« izhaja iz latinske besede »pubes« — zrelost. Časovno je adolescenca obdobje drugega desetletja človekovega življenja. V tem času pride do naglih fizioloških, anatomskih, duševnih in socialnih sprememb, ki vodijo do biološke, duševne in socialne zrelosti.

Glavna značilnost adolescentnega somatično seksualnega razvoja je, da so izredno velike razlike v kronološki starosti, ko se pojavljajo spremembe pri posameznikih. Spremembe se začnejo v povprečju približno 18 do 24 mesecev prej pri deklicah kakor pri dečkih. Poleg tega so očitne tudi velike individualne razlike. Glede na te razlike lahko 14-letni deček zbuja videz otroka, pubertetnika ali pa zrelega moškega. Tanner je leta 1962 ugotovil, da je povprečna starost, ko dobijo dekleta prvo menstruacijo, nekaj manj kot 13 let, vendar je normalna meja za prvo menstruacijo od 10. do 16,5 leta. Kinsey pa je ugotovil, da je povprečna starost, v kateri dečki doživijo ejakulacijo, nekaj manj kot 14 let. Vendar je 10 % dečkov imelo prvo ejakulacijo pred 11. letom in 10 % dečkov šele po 16. letu. Zaradi teh individualnih razlik se šteje čas od 11. do 16. leta starosti za obdobje normalnega razvoja. Na osnovi tega, kdaj se razvoj začne, govorimo o hitrem in počasnem dozorevanju mladostnika. Z biološkega stališča

je rezultat enega in drugega tipa somatično seksualnega razvoja enak. S psihosocialnega stališča pa sta zgodnji in pozno dozoreli mladostnik v različnih situacijah. Mladostnik, ki je somatično seksualno zgodaj dozorel, je kasneje običajno v dobrem psihosocialnem položaju. Deček, pri katerem se je somatično seksualni razvoj razvijal počasi, pa je pogosto plah, negotov in premalo samozavesten. Nekateri poskušajo občutke manjvrednosti nadomestiti z dobrim šolskim uspehom. Heteroseksualne aktivnosti se pojavljajo pri njem kasneje kot pri vrstnikih, ki se somatično seksualno razvijajo hitreje.

Enajsto leto starosti

Pri enajstih letih so deklice večinoma že poučene o menstruaciji, razmnoževanju in spolnih odnosih. Poučenost o vseh teh pojavih je bolj natančna in realistična. Razloček med sečili in spolovili je sedaj zanje bolj jasen. Nekatere še težko sprejmejo dejstvo, da že menstruirajo, večina pa jih ta dogodek sprejme pozitivno. Močno jih zanima razvoj prsi pri sebi in pri vrstnicah.

Pojasnila o spolnosti v tem obdobju naj bodo preprosta in pretežno s somatičnega in biološkega vidika.

Dvanajsto leto starosti

Deklice kažejo močno zanimanje za menstruacijo. Še vedno pa nimajo jasne predstave o spolnem občevanju. Pojavlja se močna čustvena navezanost na prijateljico, bolj pogosto kakor na prijatelja.

Dečki pogosto uporabljajo vulgarnе spolne izraze, šale in pripombe, čeprav marsikateri deček ne razume njihovega pravega pomena. Zanimajo se za podrobnosti na lastnih spolovilih, za seksualne slike in spolne aktivnosti živali.

Tudi če so starši mladostnikov svobodnjaški, se ti v tej starosti o spolnih vprašanih najlaže pogovarjajo s tujo osebo ali pa z vrstniki.

Doživljajo pogostne erekcije in mnogi se zadovoljujejo sami. Draženje, prerivanje, hahljanje, nagajanje itd. so začetne oblike opozarjanja nase.

Zato nudi to obdobje zdravstvenemu delavcu ugoden trenutek za razgovor o spolnosti z mladostniki.

Trinajsto leto starosti

Ob koncu trinajstega leta mnoge deklice že menstruirajo. Pri deklicah se začenja razvijati večji interes za dečke. To zanimanje skušajo pred dečki skriti, ko so pa same, veliko govorijo o svojih simpatijah.

Dečki so sramežljivejši od deklic. Nerodno jim je, če so slečeni pred tujo osebo. Neprijetno jim je zaradi pogostnih erekcij. Pri nekaterih nastopajo močne polucije. Nekateri so zaradi tega prestrašeni, če poprej niso bili informirani.

Prebujanje spolnega nagona povzroča seksualne napetosti, ki se sproščajo ob samozadovoljevanju. Po Ramseyu 1943 je do 13. leta 80 % dečkov onaniralo. Ta odstotek je pri deklicah nekoliko manjši. Samozadovoljevanje omogoča adolescentu tudi sprostitev neseksualnih napetosti, ki izvirajo iz emocionalnih problemov. Nočne polucije in samozadovoljevanje s posebno skrbjo navdajajo osamljene dečke, ki nimajo možnosti, da bi se spoznali z vrstniki in se prepričali, da gre za normalne pojave. V mnogih družinah veliko govorijo o tem, da

je onaniranje škodljivo, ker povzroča sušenje mozga itd. Deček, ki živi v takem okolju, je zaradi samozadovoljevanja močno prestrašen in anksiozen. Spolni nagon se izraža v puberteti tudi s homoseksualnimi igrami. V puberteti mnogo otrok veže prijateljstvo z otroki svojega spola. Taka prijateljstva imajo pogosto seksualno komponento. Spolne igre predvsem ob igranju z genitalijami drugega spola, poljubljanje in druge oblike telesnega dotikanja so v tem času pogostne.

Kinsey (1953) je navajal, da te vrste spolnih iger prakticira 30 % trinajstega letnika. Pri deklicah je ta odstotek nekoliko manjši. Do takih iger pride pogosteje pri otrocih, ki žive v internatih kakor pa tistih, ki žive doma v družini. Predhodne homoseksualne igre so pri mnogih otrocih stopnja v normalnem psihoseksualnem razvoju, ki se adolescent prek nje seksualno in erotično preusmeri k nasprotnemu spolu.

Štirinajsto leto starosti

Po štirinajstem letu je večina deklic že osvojila svojo žensko vlogo. Nekatere pa so v tem pogledu še vedno naivne in do kraja nevedne. Ponavadi so to dekleta iz družin, kjer so se izogibali pogovorov o spolnosti. Taka dekleta so običajno tudi osamljena, tako da ne dobe najosnovnejših informacij od vrstnic. Pogosto imajo taka dekleta upočasnjen psihoseksualni razvoj. V času, ko so se njih vrstnice pogovarjale o spolnih vprašanjih, teh deklet take teme sploh niso zanimale, s tem pa so izgubile možnost za normalni način informiranja. Pogosto se nato s svojimi vprašanji in skrbmi obračajo na razne revije.

Druga dekleta pa že zanima, zakaj nekatere žene ne morejo zanositi, dalje o kontracepciji in posledicah abortusa. Zanimajo se za družabne in moralne vidike spolnosti in kako daleč se smejo prepustiti fantu. Mnoga dekleta se sprostijo in postanejo v družbi fantov zelo samozavestna in podjetna. Sama o sebi izjavljajo, da jih obide čuden občutek ob erotičnih scenah v filmu ali če zagledajo fanta, ki jim je všeč.

Skoraj vsi dečki imajo za seboj že masturbacijske spretnosti, mnogi so doživeli že močne polucije. Zaradi tega je pogostna skrb in občutki krivde pri tistih, ki o teh dogajanjih niso pravilno poučeni.

Petnajsto leto starosti

Dekleta se podrobneje zanimajo za socialne vidike spolnosti in ta vprašanja.

Pri fantih je spolno zanimanje bolj usmerjeno. Dražljaji, ki izvabljajo spolno vznburjenje, so bolj specifični. Zanimanje za dekleta je bolj družabno in manj anatomsko. Pogostnost samozadovoljevanja narašča. Večina fantov si pri oblačenju in kopanju želi biti sama. Spolne šale si pripovedujejo le v moški družbi.

Šestnajsto leto starosti

Večina deklet je dobro obveščena o spolnih dogodkih. Mnoge svojih informacij še ne znajo prav povezati z izkušnjami in svojim doživljanjem. Mnoge so še zrele v svojem spolnem in erotičnem doživljanju ter so pri izbiri fanta in v odnosih z njim odgovorne. Nekatere imajo že spolne odnose.

Zanimanje za dekleta pri fantih raste. Družabni stiki z dekleti in nekatere začetne oblike spolnih aktivnosti, kot je poljubljanje in božanje, postanejo pogostnej-

ši. Mnogi dečki težka obvladujejo svoj spolni nagon in se zelo pogosto zadovoljujejo sami. Nekateri imajo že spolne odnose, drugi pa v tej starosti šele zvedo o menstruaciji in drugih spolnih dogajanjih pri ženskah. S tem pridobijo bolj razumevajoč odnos do spolnosti in drugih ljudi.

NEKATERI VPLIVI NA OTROKOV PSIHOSKUSUALNI RAZVOJ

Ko starši poučujejo svojega otroka o spolnih vprašanjih, mu razen informacij posredujejo tudi svoje poglede na spolnost. Čeprav starši govorijo, kot bi brali iz knjige, bodo otroci iz njihovega pojasnjevanja vendar le razbrali njihova stališča do spolnosti. Pogledi staršev običajno močno vplivajo na otrokov odnos do spolnosti. Ginott (1969) pravi, da je kal takšne ali drugačne spolne vzgoje v družini način, kako starši doživljajo svojo spolnost: Ali jim je lastno čutno doživljanje prijetno? Ali se te prijetnosti sramujejo in se zaradi nje čutijo krive? Ali se starši počutijo prijetno ali neprijetno, kadar so skupaj goli? Ali so spolni odnosi za starše zakonska dolžnost ali nespodobna strast ali pa je zanje spolni akt trenutek prijetnega intimnega srečanja moškega in ženske? Ginott poudarja, da ni tako pomembno, kaj starši govorijo otrokom o spolnem življenju. Veliko pomembnejši pomen za oblikovanje otrokovega odnosa do spolnosti ima resnični odnos staršev do nje. Ta odnos se ne kaže samo v besedah, s katerimi govorijo o spolnem življenju, temveč z njihovim celotnim obnašanjem, z njihovimi mnenji o erotičnih in spolnih odnosih drugih ljudi, njihovim odnosom do lastnega telesa, do telesa nasploh in do spolnega razvoja svojih otrok.

PRESOJA OTROKOVEGA SPOLNEGA VEDENJA

Pri presoji upoštevamo konkretne manifestacije spolnega vedenja, vedno v primerjavi z otrokovo splošno zrelostjo ter s stališčem in ravnanjem staršev. Samo vse troje nam da kolikor toliko verno sliko, medtem ko nam posamezni pojavi (biološka zrelost ali ravnanje staršev) ne dajo celovite podobe.

Presoja spolnega vedenja v nobenem primeru ne more biti osnova za neko psihiatrično diagnozo. Včasih sicer slutimo, da bo šel otrokov seksualni razvoj v nenavadno smer, vendar zanesljivih dokazov, na osnovi katerih bi začeli pomišljati na psihiatrične diagnoze, v tej starosti ni. Pri presojanju otrokovega spolnega vedenja je treba skrbno paziti, da ne bi z razkrivanjem tega vedenja naredili več škode kot koristi, pač zaradi poseganja v otrokovo osebnostno celotnost.

Viri:

1. Duška Blažević: Razvoj seksualnosti pri otroku Iatros št. 4., str. 5 . . . 8.
2. Anica Kos-Mikuš: Psihoseksualni razvoj. Referat na VII. jugoslovanskem seminarju v Opatiji 1974.
3. Arnold Gesell: The Child from Five to Ten Harper and Row, New York 1946.
4. Arnold Gesell: Youth The Years from Ten to Sixteen Harper and Row, Publishers, New York 1956.
5. Arnold Gesell: The First Five Years of Life Harper and Row, New York 1940.
6. Bazilija Pregelj: Razvojne faze in njih motnje v psihodinamski luči. Pedopsihiatrija 1 Ljubljana 1976.
7. A. Dührssen: Psychogene Erkrankungen bei Kindern und Jugendlichen, Verlag für medizinische Psychologie, Göttingen 1960.